YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (viides jaosto)
24 päivänä heinäkuuta 2003 *

Asiassa C-297/01,

jonka Tribunale di Catania (Italia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Sicilcassa SpA

vastaan

IRA Costruzioni SpA ja

Francesco Gaetano Restivo Graci ym.,

sekä

Francesco Gaetano Restivo Graci ym.,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

vastaan

IRA Costruzioni SpA,

Amministrazione straordinaria della Holding personale Graci Gaetano ja

Sicilcassa SpA

ennakkoratkaisun EY 87 ja EY 88 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet (esittelevä tuomari) sekä tuomarit C. W. A. Timmermans, A. La Pergola, P. Jann ja S. von Bahr,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, että yhteisöjen tuomioistuin aikoo ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Tribunale di Catania on esittänyt 12.7.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.7.2001, EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä EY 87 ja EY 88 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asioissa, joissa Sicilcassa SpA (jäljempänä Sicilcassa) ja Restivo Graci ym. hakevat muutosta Tribunale di Catanian 18.1.1997 antamaan tuomioon, jolla edesmennyt Gaetano Graci todettiin maksukyvyttömäksi 3.4.1979 annetun, myöhemmin muutetun lain nro 95 (GURI nro 94, 4.4.1979) (jäljempänä laki nro 95/79) 3 §:n mukaisesti sen erityishallintomenettelyn laajentamiseksi edellä mainitun henkilön henkilökohtaiseen holdingyhtiöön (jäljempänä Holding Graci), johon IRA Costruzioni SpA (jäljempänä IRA) oli jo asetettu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Laissa nro 95/79 säädetään taloudellisissa vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallintomenettelystä.

4 Kyseisen lain 1 §:n 1 momentin mukaan tätä menettelyä voidaan soveltaa yrityksiin, joiden palveluksessa on vähintään vuoden ajan ollut vähintään 300 työntekijää ja jotka ovat luottolaitoksille, sosiaali- ja eläkevakuutuslaitoksille tai valtioenemmistöisille yhtiöille velkaa vähintään 85,277 miljardia ITL ja enemmän kuin viisi kertaa yhtiön maksettu pääoma.

5 Lain 1 a §:n mukaan menettelyä sovelletaan myös silloin, kun maksukyvyttömyys johtuu velvollisuudesta palauttaa valtiolle, julkisille elimille tai valtioenemmistöisille yhtiöille vähintään 50 miljardin ITL:n suuruinen määrä, joka vastaa vähintään 51:tä prosenttia yrityksen maksetusta pääomasta, sen vuoksi, että kyseinen määrä on laitonta tai yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea tai että se on annettu tekniikan kehittämisen tai tutkimustoiminnan rahoittamiseksi.

6 Lain nro 95/79 1 §:n 5 momentin mukaan erityishallintomenettelyn soveltaminen edellyttää, että tuomioistuin on todennut yrityksen maksukyvyttömäksi joko konkurssilain perusteella tai sen vuoksi, että se on jättänyt maksamatta työntekijöiden palkat vähintään kolmelta kuukaudelta. Teollisuusministeri voi valtiovarainministeriä kuultuaan tehdä tällaisessa tilanteessa päätöksen siitä, että yritys asetetaan erityishallintoon, ja mainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan velkojien edun huomioon ottaen antaa yritykselle luvan jatkaa toimintaansa enintään

kahden vuoden ajan, jota voidaan jatkaa edelleen enintään kahdella vuodella, jos Comitato interministeriale per la programmazione industriale (teollisuuspolitiikan suunnittelusta vastaava komitea; jäljempänä CIPI) antaa tähän suostumuksensa.

7 Lain nro 95/79 3 §:n mukaan erityishallintomenettelyä, joka on yrityksen osalta jo aloitettu, voidaan laajentaa erityishallintoon asetetun yrityksen määräysvallassa oleviin yrityksiin tai yrityksiin, joilla on määräysvalta tässä yrityksessä, sillä edellytyksellä, että ne on todettu maksukyvyttömiksi.

8 Erityishallinnossa oleviin yrityksiin sovelletaan konkurssilainsäädännön yleisiä säännöksiä, jos laissa nro 95/79 tai sen jälkeen annetuissa laeissa ei ole nimenomaisesti toisin säädetty. Kuten tavallisessa selvitystilassa, myöskään erityishallinnossa maksukyvyttömän yrityksen omistaja ei voi päättää yrityksen varallisuuden käytöstä, vaan varallisuus on pääsääntöisesti käytettävä velkojien tyydyttämiseen; olemassa oleville veloille ei lasketa tältä ajalta korkoa; maksukyvyttömäksi julistamista edeltävänä ajanjaksona suoritetut velkojen maksut ovat peräytettävissä; mitään yksittäistä pakkotäytäntöönpanokeinoa ei voida kohdistaa kyseisen yrityksen omaisuuteen eikä jatkaa sen osalta.

9 Lain nro 95/79 2 a §:n mukaan valtio voi taata osittain tai kokonaisuudessaan ne lainat, joita erityishallinnossa olevat yritykset ottavat rahoittaakseen juoksevan hallintonsa ja kunnostaakseen tai saattaakseen valmiiksi teollisuuslaitoksensa, rakennuksensa tai laitteensa; takaukseen sovelletaan niitä edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä, joista valtiovarainministeri päättää CIPI:n lausunnon mukaisesti.

10 Maksukyvyttömän yrityksen tervehdyttämismenettelyssä saadaan myös myydä maksukyvyttömän yrityksen kaikki laitokset laissa nro 95/79 asetettujen edelly-

tysten mukaisesti. Tämän lain 5 a §:n mukaan yrityksen koko omaisuuden tai sen osan luovuttamisesta on maksettava kiinteämääräinen 1 miljoonan ITL:n rekisteröintimaksu.

11 Lisäksi 6.2.1987 annetun lain nro 19 (GURI nro 32, 9.2.1987) 3 §:n 2 momentin mukaan erityishallinnossa olevilla yrityksillä ei ole velvollisuutta maksaa niitä sakkoja ja rangaistusluonteisia maksuja, joita niille on langetettu pakollisten sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättämisen vuoksi.

12 Lain nro 95/79 2 §:n 5 momentin mukaan silloin, kun erityishallinnossa olevalle yritykselle annetaan lupa jatkaa toimintaansa, henkilön, joka on nimetty hoitamaan yrityksen hallintoa, on laadittava asianmukainen hallinnointisuunnitelma, ja ennen kuin teollisuusministeri hyväksyy tämän suunnitelman, CIPI tutkii, soveltuuko tämä suunnitelma yhteen Italian valtion teollisuuspolitiikan päälinjojen kanssa. Teollisuusministerin on myös hyväksyttävä päätökset, jotka koskevat esimerkiksi yrityksen rakennemuutosta, varallisuuden myyntiä, selvitystilaa tai erityishallinnon lopettamista.

13 Erityishallintoon asetetun yrityksen velkojat voidaan tyydyttää kokonaan tai osittain vasta erityishallinnon päätyttyä realisoimalla yrityksen varallisuus tai maksamalla velat yrityksen uusilla voitoilla. Lisäksi konkurssilain 111 ja 212 §:n mukaan erityishallinnosta ja yrityksen toiminnan jatkamisesta aiheutuneet kulut, velat mukaan lukien, maksetaan omaisuuden realisoinnista saaduista varoista ennen niitä velkoja, jotka olivat olemassa silloin, kun erityishallintoa koskeva menettely aloitettiin.

14 Erityishallintoa koskeva menettely päättyy akordiin, yrityksen kaiken varallisuuden jakamiseen, saamisten täydelliseen lakkaamiseen tai varallisuuden riittämättömyyteen taikka siihen, että yritys kykenee jälleen täyttämään velvoitteensa ja saavuttaa näin taloudellisen tasapainon.

15 Laki nro 95/79 kumottiin 8.7.1999 annetulla maksukyvyttömyystilassa olevien suuryritysten erityishallintoa koskevista uusista säännöksistä annetulla asetuksella nro 270 (GURI nro 185, 9.8.1999; jäljempänä asetus nro 270/99), joka annettiin 30.7.1998 annetun lain nojalla.

16 Asetuksen 106 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 3 momentista muuta johdu, tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä oleviin erityishallintomenettelyihin sovelletaan edelleen aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä; tämä koskee myös erityishallintomenettelyn laajentamista saneerattavan yhtiön määräysvallassa oleviin tai johtamiin yhtiöihin tai yrityksiin 30.1.1979 annetun asetuksen nro 26 3 §:n mukaisesti, joka on muunnettu laiksi ja muutettu 3.4.1979 annetulla lailla nro 95.

2. Erityishallintomenettelyn katsotaan olevan vireillä, kun tämän asetuksen voimaan tullessa yritys oli todettu maksukyvyttömäksi tuomioistuimen päätöksellä, vaikka asetuksen nro 26/79 1 §:n 5 momentin ja 3 §:n 2 momentin mukaisesta erityishallintomenettelystä ei vielä ole annettu asetusta."

17 Lisäksi on täsmennettävä, että Italian hallitukselle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 1 kohta) nojalla lähettämällään kirjeellä E 13/92 (EYVL 1994, C 395, s. 4) Euroopan yhteisöjen komissio oli ilmoittanut, että laki nro 95/79 näytti sen mukaan kuuluvan tietyiltä osin perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) samoin kuin sitä seuraavien artiklojen soveltamisalaan, ja oli pyytänyt, että sille

ilmoitettaisiin etukäteen kaikista kyseisen lain soveltamistapauksista, jotta ne voitaisiin tutkia vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettäviin tukiin sovellettavan sääntelyn yhteydessä.

18 Koska Italian viranomaiset vastasivat, että ne ilmoittaisivat etukäteen vain lain nro 95/79 2 a §:ssä tarkoitetun valtion takauksen myöntämisestä, komissio päätti aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn (EYVL 1997, C 192, s. 4).

19 Tällä välin yhteisöjen tuomioistuin oli todennut asiassa C-200/97, Ecotrade, 1.12.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-7907), että sitä, että EHTY:n perustamissopimuksen 80 artiklassa tarkoitettuun yritykseen sovelletaan lailla nro 95/79 käyttöön otetun kaltaista järjestelmää, jolla poiketaan yleisistä konkurssisäännöksistä, on pidettävä EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitetun valtiontuen antamisena, jos on osoitettu, että

— tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä, tai

— tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rahallisia seuraamuksia tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisen tahon saatavista, eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä.

20 Yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi asiassa C-295/97, Piaggio, 17.6.1999 antamassaan tuomiossa (Kok. 1999, I-3735) seuraavaa:

— lailla nro 95/79 käyttöön otetun, yleisistä konkurssisäännöksistä poikkeavan järjestelmän kaltaisen järjestelmän soveltamisen johonkin yritykseen on katsottava johtavan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, jos osoitetaan, että

— tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä, tai

— tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rangaistusluonteisia maksuja tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisista saatavista, eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä

— silloin kun osoitetaan, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun järjestelmän kaltainen järjestelmä voi sellaisenaan johtaa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, kyseistä järjestelmää ei voida panna täytäntöön, ellei siitä ole ilmoitettu komissiolle, ja

jos siitä on ilmoitettu, sitä ei voida panna täytäntöön ennen kuin komissio tekee päätöksen, jossa se toteaa tukisuunnitelman soveltuvan yhteismarkkinoille, tai jos komissio ei tee mitään päätöstä kahden kuukauden määräajassa ilmoituksesta, ennen kyseisen määräajan päättymistä.

21 Tämän tuomion johdosta komissio ilmoitti 12.8.1999 päivätyllä kirjeellä aikomuksensa peruuttaa aiemmat päätöksensä, jotka koskivat ehdotuksia aiheellisiksi toimenpiteiksi ja EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista, ja antoi Italian viranomaisille sekä muille asianomaisille mahdollisuuden esittää tästä huomautuksensa ja aloitti EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn tämän lailla nro 95/79 käyttöön otetun tuen osalta, joka on kirjattu ilmoittamattomien tukien rekisteriin.

22 Italian viranomaiset toimittivat huomautuksensa 14.9.1999 ja 2.11.1999 päivätyillä kirjeillä.

23 Komissio teki 16.5.2000 päätöksen 2001/212/EY tukiohjelmasta, jota Italia soveltaa vaikeuksissa olevien suuryritysten hyväksi (laki nro 95/1979 taloudellisissa vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallintomenettelyn edellyttämistä kiireellisistä toimenpiteistä annetun asetuksen nro 26/1979 täytäntöönpanemisesta) (EYVL 2001, L 79, s. 29); tässä päätöksessä komissio toteaa, että laissa nro 95/79 säädetyt erilaiset tuet ovat EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua, yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Komissio toteaa edellä mainittu asiassa Piaggio annettu tuomio huomioon ottaen, että lailla nro 95/79 käyttöön otettu valtiontuki ei ole olemassa oleva tuki, kuten se aikaisemmin arvioi, vaan uusi tuki, jonka Italian tasavalta on ottanut käyttöön EY 88 artiklan 3 kohdan velvoitteiden vastaisesti. Komissio korostaa kuitenkin, että se, että se on määritellyt kyseisen tuen virheellisesti olemassa olevaksi tueksi, on synnyttänyt mainitulle jäsenvaltiolle ja sellaisille kolmansille, joita asia koskee, ja erityisesti

tukea saaneille yrityksille perustellun luottamuksen, minkä vuoksi komissio päätti, ettei se määrää laittomasti myönnettyjä tukia perittäviksi takaisin. Komissio totesi vielä, että laki nro 95/79 on kumottu asetuksella nro 270/99.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

24 Erityishallintoon asetetun IRA:n erityishallinto esitti menettelyn laajentamista Holding Graciin, jolla oli määräysvalta IRA:ssa. Tribunale di Catania hylkäsi ensin tämän vaatimuksen 3.1.1997 antamallaan ratkaisulla, minkä jälkeen Corte d'appello di Catania (Italia) hyväksyi sen 17.1.1997 antamallaan määräyksellä. Tämän vuoksi Tribunale di Catania julisti 18.1.1997 antamallaan tuomiolla Holding Gracin maksukyvyttömäksi lain nro 95/79 3 §:n mukaisesti laajentaakseen erityishallintomenettelyn siihen.

25 Edesmenneen Gaetano Gracin päävelkoja Sicilcassa ja Gaetano Gracin oikeudenomistajat Restivo Graci ym. hakivat 13.2. ja 14.2.1997 muutosta mainittuun tuomioon. Restivo Graci ym. ovat myöhemmin luopuneet kanteestaan, jonka Tribunale di Catania totesi rauenneen.

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko laissa nro 95/79 säädetty erityishallintomenettely asetuksen nro 270/99 106 §:ssä käyttöön otetussa muodossa EY 87 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukainen.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy erityisesti, voidaanko asetuksessa nro 270/99 säädettyä siirtymäkauden järjestelyä pitää EY 87 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa ja [EY 88 artiklan] soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 1 artiklassa tarkoitettuna uutena valtiontukena tai voimassa olevan tuen muutoksena, kun sitä tarkastellaan komissiolle tehtävän ennakkoilmoituksen laiminlyönnistä mahdollisesti johtuvien seurausten kannalta.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että siirtymäkauden järjestely eroaa aiemmasta, myöhemmin kumotusta järjestelmästä kahdella tavoin. Koska siirtymäkauden järjestely liittyy maksukyvyttömien suuryritysten erityishallintoa koskevaan uuteen lainsäädäntöön, joka on nimenomaisesti annettu sen saattamiseksi yhteisön oikeuden mukaiseksi, sen tarkoituksena on välttää kilpailun vääristyminen, estää aiemman järjestelyn lakkaamisesta työllisyystilanteelle aiheutuvat vakavat vaikutukset ja poistaa vakava oikeudellinen epävarmuus niiden oikeussuhteiden osalta, jotka erityishallinnossa olevat yritykset olivat aikaisemmin sitoutuneet. Lisäksi kyseessä on ainoastaan siirtymäkauden järjestely, jota sellaisenaan on tarkoitus soveltaa ainoastaan aloitettuihin erityishallintomenettelyihin. Järjestelyn tukiosuus myös vähenee asteittain, mikä poistaa aikaisemmassa järjestelmässä teollisuusministeriölle myönnetyn vallan harkintansa mukaan sallia tai olla sallimatta yrityksen jatkaa toimintaansa ja minkä vuoksi voidaan perustellusti epäillä, voiko se vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy vielä, onko siirtymäkauden järjestelmä yhteismarkkinoiden mukainen, erityisesti EY 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan kannalta.

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy lopuksi, että jos jälkimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, voidaanko siirtymäkauden järjestelyä pitää perustamissopimuksen mukaisena, kun otetaan huomioon yhteisön oikeuden yleiset periaatteet ja erityisesti oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja syrjintäkiellon periaatteet, suhteellisuusperiaate ja yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta koskeva periaate.

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että komissio viittaa luottamuksensuojan periaatteeseen eikä vaadi erityisesti lailla nro 95/79 käyttöön otetun järjestelmän mukaisten tukien perimistä takaisin Italian tasavallalta, joka oli jo myöntänyt tuet, tai yrityksiltä, jotka ovat näitä tukia saaneet. Jos siirtymäjärjestelmää ei olisi tai jos kansalliset tuomioistuimet kieltäytyisivät sitä soveltamasta, erityishallinnossa olevat yritykset pitäisi velvoittaa palauttamaan sääntöjenvastaisesti suoritetut valtiontuet, mikä taas olisi sen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön vastaista, jonka mukaan kansallinen lainsäädäntö, jossa taataan luottamuksensuoja, on yhteisön oikeuden mukainen, silloinkin kun kyse on yhteisön oikeuden vastaisten tukien palauttamisesta (ks. asia 5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990, Kok. 1990, s. I-3437).

32 Tribunale di Catania on tämän vuoksi päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko EY 87 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja tulkittava siten, että asetuksen nro 270/99 106 §:n mukaista siirtymäkauden järjestelyä voidaan pitää uutena valtiontukena, joka kuuluu EY 87 artiklassa määrätyn kiellon soveltamisalaan?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, voidaanko kyseiseen siirtymäkauden järjestelyyn soveltaa EY 87 artiklan 3 kohdan b alakohtaa, kun otetaan huomioon tämän ennakkoratkaisupyynnön perusteluissa esitetyt seikat?

3) Jos vastaus toiseen kysymykseen on kieltävä, voidaanko käsiteltävänä olevaa siirtymäkauden järjestelyä pitää EY:n perustamissopimuksen ja yhteisön oikeusjärjestyksen mukaisena, kun otetaan huomioon yhteisön oikeuden yleiset periaatteet [erityisesti oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja syrjintäkiellon periaatteet, suhteellisuusperiaate ja yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta koskeva periaate]?"

Ennakkoratkaisukysymykset

33 Koska vastauksesta kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen ei ole perusteltua epäilystä, yhteisöjen tuomioistuin on työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoittanut ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ratkaisevansa asian perustellulla määräyksellä sekä kehottanut yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa.

34 Sicilcassa, IRA, Italian hallitus ja komissio ovat vastauksissaan tähän kehotukseen kiinnittäneet yhteisöjen tuomioistuimen huomion toimista yrittäjyyden edistämiseksi ja kilpailun kehittämiseksi 12.12.2002 annettuun lakiin nro 273 (GURI nro 293, liite 14.12.2002; jäljempänä laki nro 273/2002), josta käy ilmi, että asetuksen nro 270/99 106 §:llä käyttöön otetussa muodossa lain nro 95/79 vaikutukset erityishallintoon asetettuihin yrityksiin koskivat vain selvitystilaan

liittyviä menettelyllisiä seikkoja, eivätkä perustamissopimuksen vastaisina pidettyjä valtiontukia koskevaa lain osaa. Italian hallitus katsoo, että lain nro 273/2002 7 §:ssä tulkitaan oikein asetuksen nro 270/99 106 §:ää.

35 Sicilcassa katsoo, ettei sillä ole enää intressiä jatkaa pääasian oikeudenkäyntiä, kun taas IRA, Italian hallitus ja komissio ilmoittavat, etteivät ne vastusta yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun menettelyn soveltamista.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

36 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, onko asetuksen nro 270/99 106 §:ssä säädettyä siirtymäkauden järjestelyä, jolla pidetään yllä sellaisen uuden valtiontukijärjestelmän vaikutuksia, jota ei ole ilmoitettu komissiolle ja joka on todettu yhteisön oikeuden vastaiseksi, pidettävä myös EY 87 ja EY 88 artiklassa tarkoitettuna uutena valtiontukijärjestelmänä.

37 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin jo todennut edellä mainitussa asiassa Piaggio antamassaan tuomiossa, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun kaltainen järjestelmä voi sellaisenaan johtaa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen siten, että kyseistä järjestelmää ei voida panna täytäntöön, ellei siitä ole ilmoitettu komissiolle, ja jos siitä on ilmoitettu, sitä ei voida panna täytäntöön ennen kuin komissio tekee päätöksen, jossa se toteaa tukisuunnitelman soveltuvan yhteismarkkinoille, tai jos komissio ei tee mitään päätöstä kahden kuukauden määräajassa ilmoituksesta, ennen kyseisen määräajan päättymistä.

38 Komissio on päätöksessään 2001/212/EY katsonut, että lailla nro 95/79 perustettua järjestelmää oli pidettävä uutena valtiontukena, jonka Italian tasavalta on ottanut käyttöön EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisten velvoitteiden vastaisesti.

39 Nämä päätelmät pätevät välttämättä myös asetuksen nro 270/99 106 §:ssä säädettyyn siirtymäkauden järjestelyyn siltä osin kuin pidetään yllä lain nro 95/79 vaikutuksia erityishallintoon jo ennen asetuksen voimaantuloa asetettuihin yrityksiin. Lisäksi on todettava, että Italian viranomaiset eivät ole virallisesti ilmoittaneet komissiolle 106 §:ssä tarkoitettua siirtymäkauden järjestelyä.

40 On kuitenkin huomattava, että asetuksen nro 270/99 106 §:llä ylläpidetyt lain nro 95/79 vaikutusten ja erityisesti tämän lain mukaisesti ennen mainitun asetuksen voimaantuloa myönnettyjen tukien voimassa pitäminen ei ole muutoin päätöksen 2001/212/EY vastaista. Päätöksessä, jonka kumoamiseksi ei ole nostettu kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa, komissio on nimenomaisesti luopunut vaatimuksestaan lain nro 95/79 perusteella myönnettyjen tukien takaisin perimisestä, vaikka on pitänyt niitä yhteismarkkinoille soveltumattomina.

41 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on päättää, onko uudet tuet palautettava, sillä perusteella, että niitä ei ole ilmoitettu komissiolle. Päätöstä tehdessään sen on otettava huomioon oikeusjärjestelmänsä yleiset periaatteet, muun muassa luottamuksensuojan periaate, samoin kuin asiassa vallitsevat olosuhteet ja erityisesti päätös 2001/212/EY.

42 Komissio ei voi jättää vaatimatta takaisin perittäviksi lain nro 95/79 nojalla myönnetyistä tuista niitä, jotka on myönnetty tämän lain kumoamisen jälkeen, sellaisiltakaan yrityksiltä, jotka oli jo asetettu erityishallintoon asetuksen nro 270/99 tullessa voimaan. Kansallisen tuomioistuimen on määrättävä nämä tuet perittäväksi takaisin.

43 IRA, Holding Graci ja Italian hallitus huomauttavat kuitenkin, että asetuksen nro 270/99 106 §:ää ei voida millään perusteella tulkita niin, että kyseessä oleville yrityksille voitaisiin tulevaisuudessa tosiasiallisesti myöntää kumotun lain nro 95/79 nojalla uusia valtiontukia. Niiden mielestä tällainen tulkinta on ilmeisen selvästi yhteisön oikeuden vastainen ja on sen vuoksi hylättävä.

44 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava asetuksen nro 270/99 106 §:n ulottuvuus tarvittaessa lain nro 273/2002 7 §:n valossa ja pyrittävä tulkitsemaan sitä mahdollisimman tarkkaan yhteisön oikeuden mukaisesti edellä mainitussa asiassa Piaggio annettu tuomio ja päätös 2001/212/EY huomioon ottaen, eli omaksumaan tulkinta, jonka mukaan tämän lain 106 §:n perusteella ei voida asetuksen nro 270/99 voimaantulon jälkeen myöntää uusia valtiontukia.

45 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen nro 270/99 106 §:ssä säädetyn kaltaista siirtymäkauden järjestelyä, jolla pidetään yllä sellaisen uuden valtiontukijärjestelmän vaikutuksia, jota ei ole ilmoitettu komissiolle ja joka on todettu yhteisön oikeuden vastaiseksi, on pidettävä EY 87 ja EY 88 artiklassa tarkoitettuna uutena valtiontukena.

Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisessa ja kolmannessa kysymyksessään, onko asetuksen nro 270/99 106 §:ssä säädetyn kaltainen siirtymäkauden järjestely yhteisön oikeuden mukainen, erityisesti EY 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja syrjintäkiellon periaatteiden ja suhteellisuusperiaatteen kannalta arvioiden.

47 Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sen arvioiminen, ovatko tukitoimenpiteet tai tukijärjestelmä yhteensopivia yhteismarkkinoiden kanssa, kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan, jonka käyttämistä yhteisöjen tuomioistuin valvoo (asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5505, Kok. Ep. XI, s. I-495, 14 kohta; asia C-39/94, SFEI ym., tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. I-3547, 42 kohta ja em. asia Piaggio, tuomion 31 kohta). Näin ollen kansallinen tuomioistuin ei voi EY 234 artiklaan perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä kysyä yhteisöjen tuomioistuimelta valtiontuen tai valtion tukijärjestelmän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

48 Näin ollen toinen ja kolmas kysymys on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

49 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian hallitukselle, komissiolle ja EFTAn valvontaviranomaiselle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on määrännyt seuraavaa:

1) **Asetuksen nro 270/99, joka on annettu 8.7.1999, 106 §:ssä säädetyn kaltaista siirtymäkauden järjestelmää, joka koskee maksukyvyttömien suuryritysten erityishallinnon sääntelyä, jolla pidetään yllä sellaisen uuden valtiontukijärjestelmän vaikutuksia, jota ei ole ilmoitettu Euroopan yhteisöjen komissiolle ja joka on todettu yhteisön oikeuden vastaiseksi, on pidettävä EY 87 ja EY 88 artiklassa tarkoitettuna uutena valtiontukijärjestelmänä.**

2) **Kysymykset, joilla pyritään saamaan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu asetuksen nro 270/99 106 §:ssä säädetyn kaltaisen siirtymäkauden järjestelmän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, on jätettävä tutkimatta.**

Annettiin Luxemburgissa 24 päivänä heinäkuuta 2003.

R. Grass — kirjaaja

M. Wathelet — viidennen jaoston puheenjohtaja